

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

Євгенія КОВАЛЬЧУК, Валентина НАДОЛЬСЬКА

МУЗЕЄЗНАВСТВО:

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
для підготовки бакалавра
спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм»

Луцьк – 2023

УДК 069(072)

К 56

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 7 від 16 березня 2023 р.)

Рецензенти: *Білик В. А.* – кандидат історичних наук, доцент кафедри
всесвітньої історії ВНУ імені Лесі Українки;
Мірошниченко-Гусак Л. А. – кандидат історичних наук, заступник
директора з наукової роботи Волинського краєзнавчого музею.

К 56 **Ковальчук Є. І., Надольська В. В.** Музеєзнавство: навчально-методичні
матеріали для підготовки бакалавра спеціальності 027 «Музеєзнавство,
пам'яткознавство» освітньо-професійної програми «Музейний
менеджмент, культурний туризм». Луцьк, 2023. 60 с.

Навчально-методичні матеріали призначені для вивчення здобувачами
вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності
027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» освітньо-професійної програми
«Музейний менеджмент, культурний туризм» нормативного освітнього
компонента «Музеєзнавство». Вони містять словник музеєзнавчих термінів;
тематику та анотації до лекційних тем; плани семінарських занять й методичні
рекомендації щодо підготовки до такого виду аудиторної роботи; завдання для
самостійної роботи; тестові завдання для самоконтролю; перелік питань для
підсумкового контролю; рекомендовану літературу та інтернет-ресурси.
Матеріали стануть у нагоді при підготовці до лекцій і семінарських занять,
організації здобувачами самостійної роботи.

УДК 069(072)

© Ковальчук Є. І., 2023

© Надольська В. В., 2023

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки

ЗМІСТ

СЛОВНИК МУЗЕЄЗНАВЧИХ ТЕРМІНІВ	4
ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ.....	15
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Музеєзнавство як наука.....	15
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Теорія і практика музейної справи.....	17
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	22
Семінар 1. Ключові поняття музеєзнавства	22
Семінари 2-3. Структура музеєзнавства	22
Семінар 4. Зв'язок музеєзнавства із суспільними та суміжними історичними дисциплінами	23
Семінари 5-6. Класифікаційні ознаки музеїв	23
Семінари 7-9. Фонди музею	25
Семінари 10-11. Збереження музейних фондів.....	26
Семінар 12. Експозиційна робота музеїв.....	28
Семінар 13. Науково-дослідницька робота музеїв	28
Семінар 14. Музей як науково-дослідний центр (на матеріалах Волинського краєзнавчого музею).....	29
Семінари 15-16. Культурно-освітня діяльність музеїв	29
Семінари 17-18. Музейна педагогіка та музейна соціологія	29
Семінари 19-20. Основи музейного менеджменту і маркетингу.....	30
Семінари 21-22. Законодавство України про охорону, збереження і використання предметів Музейного фонду України	30
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	32
Теми для самостійного опрацювання	32
Завдання 1. Підготувати презентацію одного з пропонованих музеїв (на вибір студента).....	33
Завдання 2. Індивідуальне науково-дослідне завдання	35
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (Модуль 1)	36
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (Модуль 2)	45
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ	56
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	59
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ.....	62

СЛОВНИК МУЗЕЄЗНАВЧИХ ТЕРМІНІВ

Акт прийняття – це документ про передачу пам'ятки на довічне зберігання у музей, в якому фіксується чітка експертна (мистецтвознавча) характеристика цієї пам'ятки та подаються відомості про особливості її надходження у музей.

Археологічні музеї – це самостійний вид музеїв історичного профілю, що збирають, зберігають, вивчають і експонують предмети, що мають історичну цінність; їхні збірки комплектуються з пам'яток матеріальної культури від найдавніших часів до середньовіччя, виявлені під час археологічних досліджень.

Архітектурні музеї – це профільний тип музеїв, що зберігають та популяризують творіння людських рук, пов'язані з історією і практикою архітектури.

Будинки-музеї – це поширений вид ансамблево-меморіальних музеїв, споріднених із музеями-садибами. Основна відмінність названих видів полягає в тому, що садиба охоплює прилеглу територію (освоєну, окультурену, природну) і належить зазвичай до сільських територій. Натомість, будинок-музей тяжіє до міського ландшафту й переважно обмежується архітектурним ансамблем споруди.

Виставка (тимчасова експозиція) – сукупність музейних предметів, виставлених для огляду на короткий термін.

Відомчі музеї – це музеї різного профілю, що підпорядковуються окремим міністерствам і відомствам. Вони створюються з метою репрезентації історії розвитку певної галузі: транспорту, охорони здоров'я, силових відомств (оборони, внутрішніх справ).

Відтворений музейний предмет – предмет, створений з метою відтворення зовнішнього вигляду музейного предмета. Відтворені предмети поділяються на такі типи: копія, авторське повторення, репродукція, підробка, модель, муляж, зліпок, макет, голограма.

Віртуальний музей – це музеї, що існують у глобальній інформаційно-комунікаційній мережі Інтернет завдяки об'єднанню інформаційних і творчих ресурсів для створення принципово нових віртуальних продуктів: віртуальних виставок, колекцій, віртуальних версій неіснуючих об'єктів тощо.

Воєнно-історичні музеї – окремий вид музеїв історичного профілю, що відображають військову історію країни, розвиток військової техніки й мистецтва війни, історію окремих родів військ і видів озброєнь.

Галузеві музеї – це музеї, присвячені окремим галузям науки, техніки і технології промислового виробництва.

Громадські музеї – поширений тип закладів, що перебуває під опікою громадських організацій (профспілок, партій тощо).

Державна частина Музейного фонду України – музейні зібрання та окремі пам'ятки, що є державною власністю.

Державні музеї – це чільна група музеїв держави, що підпорядковані Кабінету Міністрів України і здійснюють свою діяльність у руслі загальнодержавної концепції розвитку музейної мережі.

Екомuzeї – це інноваційний тип так званих змішаних соціально-середовищних музеїв, націлених на досягнення сталого (збалансованого) розвитку місцевих громад у традиційному середовищу їх проживання та активного залучення їх у суспільну діяльність зі збереження усіх видів своєї спадщини. Стрижневою особливістю концепції екомuzeїв є діяльність зі збереження та презентації не окремих експонатів, а середовища як природного, так і антропогенного (етнокультурні та урбоісторичні ландшафти з системою живих поселень).

Екскурсія – це процес наочного сприйняття довкілля, особливостей природи, сучасних та історичних об'єктів, елементів побуту, визначних місць певного регіону, міста чи його частини, природної території, музейної установи, що триває до 24 год.

Експлікації (від латин. *пояснюю*) – це провідні тексти, що містять основні характеристики та пояснення палітри пам'яток. Представлених у тому чи іншому залі музею. Їхня мета – ввести відвідувача у відповідну епоху, роз'яснити її особливості, пояснити, що об'єднує зібрані в одному залі експонати.

Експозиційна діяльність – це діяльність музею з ознайомлення відвідувача з найцікавішими експонатами музею, розміщеними у певному логічному порядку, побудованому за хронологічним (еволюційним), географічним, етнокультурним чи предметно-тематичним критеріями; це основна складова музейної комунікації і підвалина для реалізації культурно-освітньої діяльності музею.

Експозиційний фонд музею – це та частина музейного фонду, яка виставлена на загальний огляд і є доступною для ознайомлення широких верств населення.

Експозиція – сукупність музейних предметів, виставлених для публічного огляду на тривалий термін. Сучасне музеєзнавство під музейною експозицією розуміє цілісну предметно-просторову систему, у якій музейні предмети й інші експозиційні матеріали об'єднані концептуальними (науковим і художнім) задумом.

Експонат – музейний предмет, виставлений для огляду.

Етикетаж – це короткі підписи під кожним експонатом та над кожним стендом.

Етнографічні музеї – це поширений в Україні вид музеїв історичного профілю, які збирають, зберігають, вивчають і експонують етнографічні колекції, що знайомлять із процесами етногенезу, побутом і культурами різних етнічних спільнот та історичних періодів.

Європейський музейний форум – це незалежна організація, заснована у 1977 р. видатним діячем міжнародного музейного руху Кенетом Хадсоном (1916–1999) і зареєстрована у Великій Британії як благодійний фонд.

Інвентаризація (кодифікація) – це етап обліку пам'яток та розподілу їх у системі фондосховищ музейної установи. Для того, щоб можна було оперативно відшукати якусь окрему пам'ятку серед тисяч їй подібних, щоб не виникало плутанини, кожному експонату музею присвоюється власний інвентарний номер (код).

Історико-краєзнавчі екскурсії – екскурсії, в основі яких лежить пізнання історії рідного краю.

Історіографія музеєзнавства – напрям історичного музеєзнавства, що досліджує історію музеєзнавства як науки.

Загальноісторичні музеї – установи, що висвітлюють історію людства і нашої країни, зокрема, й формують експозиції згідно з найвагомішими етапами й періодами світової та вітчизняної історії.

Замки-музеї та Палаці-музеї – це поширені види ансамблевих музеїв, що створюються шляхом музеєфікації фортифікаційного, стильово-архітектурного, інтер'єрного, ландшафтного та археологічного комплексу замків чи палаців.

Збереження музейних фондів – напрям фондової роботи із забезпечення фізичної схоронності музейних предметів шляхом оптимально обраних режиму і системи збереження.

Зібрання музейне – сукупність музейних предметів основного фонду, а також матеріалів науково-допоміжного, бібліотечного, архівного фондів, науково сформоване й оброблене.

Каталогізація – це підсумовуючий і найважливіший етап обліку й оцінки матеріальних цінностей музейної установи.

Класифікація музеїв – це поділ музеїв на групи за одною визначальною чи декількома ознаками.

Колекція музейна – частина предметів основного фонду, що представляє собою групу музейних предметів, сформовану за однією чи кількома ознаками (за типом предметів, походженням, функціональним призначенням тощо).

Комерційна складова музейного маркетингу – це система організації і збуту музейного продукту, зорієнтована на задоволення потреб споживачів і отримання прибутку на основі дослідження і прогнозування ринку, вивчення внутрішнього музейного і зовнішнього ринкового, інституційно-суспільного й дозвіллево-культурного середовища, розробки заходів щодо поліпшення музейного продукту, асортименту музейних послуг і товарів, вивчення потреб і культурних запитів відвідувачів, проведення конкурентоздатної цінової політики, формування попиту, стимулювання відвідування.

Комплексна схема побудови експозиції – повне відтворення первісного середовища, де експозиційну цінність становить буквально все, що оточує відвідувача.

Комплексні музеї – це музеї, що поєднують ознаки двох і більше профілів (історико-літературні, археологічно-мистецькі), а іноді і профільних типів. До групи комплексних музеїв варто відносити більшість краєзнавчих музеїв України, музеїв-заповідників.

Композиція екскурсії – розміщення, послідовність і співвідношення структурних частин екскурсії: підтем основних питань, вступу та завершальної частини.

Консервація – сукупність науково обґрунтованих заходів захисту об'єктів культурної спадщини від подальших руйнувань, забезпечують збереження їхньої автентичності з мінімальним втручанням в їхній існуючий вигляд.

Корпоративні (виробничі) музеї – це структурні підрозділи недержавних установ і підприємств.

Краєзнавчі музеї – це музеї комплексного профілю, що збирають, зберігають, вивчають і експонують матеріали, які розповідають про природу, економіку, історію і культуру певного краю (області, району, міста, села). У них зібрані геологічні, ботанічні, зоологічні, палеонтологічні, археологічні, етнографічні та

інші колекції, знаряддя праці, вироби місцевих промислів різних історичних періодів, твори мистецтва, літератури, народної творчості тощо.

Культурна спадщина – це сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів матеріальної і духовної культури.

Культурні цінності – це об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України.

Лінійна схема побудови експозиції – послідовне поздовжнє представлена горизонтальними рядами пам'яток і стендів у залах, що переходять одна в одну.

Маркетингова стратегія музею – це концепція і план конкретної поведінки на ринку з метою поширення інформації про себе, популяризації свого продукту серед громадськості, підтримування й розвитку власного позитивного іміджу, пошуку нових груп потенційних споживачів музейного продукту та загалом заходи зі зміцнення своїх позицій у суспільстві на довготермінову перспективу.

Меморіал – архітектурний ансамбль, споруджений на честь історичної події, що включає, як правило, архітектурні форми та монументальну скульптуру. Меморіали зводяться на місці, де відбулася історична подія.

Меморіальний музеї – це музеї, присвячені пам'яті видатних політичних, державних і військових діячів, учених, письменників, композиторів, художників тощо, вони створюються на базі пам'ятних комплексів, які охороняються державою: садиб, будинків, квартир, пов'язаних з життям і діяльністю видатних осіб; окремих вид музеїв історичного профілю.

Мономузеї – це меморіальні чи літературні музеї, присвячені творчості одного окремо взятого письменника, поета, композитора, сценариста, режисера, актора, співака, музиканта, естрадної групи.

Музеєзнавство / музеологія – це наукова дисципліна, що вивчає історію та закономірності розвитку музеїв, їхні суспільні функції, питання теорії і методики

музейної справи, тобто внутрішню організацію, систему наукового комплектування музейних фондів, документування й зберігання колекцій, а також методики побудови музейних експозицій, виставок, різних видів і форм науково-освітньої діяльності музеїв.

Музеї історичного профілю – музеї, які збирають, зберігають, вивчають і популяризують пам'ятки матеріальної та духовної культури народу.

Музеї-заповідники – це група музеїв комплексного типу просто неба, що володіють особливою цінністю й одержали статус заповідників згідно з постановами урядових органів країни.

Музеї літературного профілю – профільний тип музеїв, що об'єднує суто літературні, театральні, музичні та кіно музеї.

Музеї природничого профілю – профільний тип музеїв, що збирають, зберігають, вивчають та експонують різноманітні природничі матеріали й розповідають про найновіші досягнення природничих наук.

Музеї художнього профілю – це група музеїв класичного мистецтва та музеїв сучасного мистецтва, що зберігають, вивчають і пропагують визначні твори живопису, графіки, скульптури, ужиткового мистецтва, а також народної творчості усіх культурно-мистецьких епох.

Музей – це науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини.

Музейна експозиція – це сукупність музейних предметів згрупованих згідно наукової теми й розміщених за певною структурою, художньо оформлена.

Музейна колекція – це комплекс музейних предметів, об'єднаних за однією або кількома спільними ознаками.

Музейна пам'ятка – предмет, що має встановлену цінність (наукову, історичну, художню) і музейне значення, вилучений із середовища первісного

місцезнаходження чи використання, науково і технічно оброблений та включений до складу музейних зібрань.

Музейна PR-кампанія – це комплекс заходів, що формують, підтримують чи змінюють стосунки різних груп населення до музею.

Музейна справа – це спеціальна галузь культурно-освітньої та наукової діяльності, яка здійснюється музеями щодо комплектування, зберігання, вивчення і використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури.

Музейне зібрання – це науково організована сукупність музейних предметів і музейних колекцій, науково-допоміжних матеріалів, архівних бібліотечних фондів.

Музейний маркетинг (з англ. – *ринок*) – це система знань про теорію і практику створення, просування до потенційних споживачів та збуту музейного продукту, а також налагодження комплексу комунікативного діалогу між музеями та суспільством і його окремими інституціями.

Музейний менеджмент – це система знань про теорію і практику управління музеєм і музейним персоналом.

Музейний предмет – пам'ятка, яка має культурну цінність і належить до музейного зібрання.

Музейний фонд України – це сукупність рухомих пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, які мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення, незалежно від їх виду, місця створення і форм власності, та зберігаються на території України, а також нерухомих пам'яток, що містяться в музеях України і обліковані в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Наукова концепція експозиції – перший етап проектування експозиції, під час якого формулюється тема і провідна ідея експозиції, її мета і методи досягнення цих цілей; вимоги до архітектурно-художнього вирішення й експозиційного

устаткування; визначається місце задуманої експозиції в системі експозицій музею.

Наукове комплектування фондів – це процес виявлення в зовнішньому середовищі предметів музейного значення та їхнього збору для поповнення музейних зібрань; наукова діяльність, заснована на принципах музеєзнавства і профільних дисциплін.

Науково-допоміжні матеріали – це музейні предмети, що використовуються для розкриття інформаційного потенціалу музейних пам'яток, їхнього вивчення й інтерпретації; це карти, схеми, креслення, діаграми, таблиці тощо.

Науково-дослідна робота в музеї – це пошуково-наукова діяльність з атрибуції, класифікації, систематизації й інтерпретації музейних пам'яток.

Недержавна частина Музейного фонду України – музейні колекції та музейні предмети, що не віднесені або не підлягають віднесенню до державної частини Музейного фонду України, в тому числі пам'ятки, що є власністю громадських та релігійних організацій, окремих громадян та їх об'єднань.

Об'єкт культурної спадщини – це місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними території чи водні об'єкти, інші природні, природничо-антропогенні або створені людиною об'єкти з антропологічного, археологічного, естетичного, етнографічного, історичного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність.

Об'єкт музеєзнавства – музей і музейна справа як суспільне явище у всіх їх проявах.

Облік музейних фондів – це діяльність зі встановлення точних відомостей і предметного опису усіх пам'яток, що перебувають у музеї.

Охорона культурної спадщини – це комплекс заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), захисту, збереження, належного утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, реабілітації об'єктів культурної спадщини.

Пам'ятка – об'єкт природи, матеріальної і духовної культури, що має художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягає збереженню, відтворенню та охороні відповідно до чинного законодавства.

Пам'ятка історії культури – рухомі і нерухомі матеріальні об'єкти, що мають наукову, історичну чи художню цінність.

Пам'ятка нерухома – об'єкт культурної спадщини національного або місцевого значення, який занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Первинна реєстрація – це діяльність музейних працівників щодо прийому й ідентифікації нових пам'яток, які надходять у музей шляхом археологічних розкопок, подарунків меценатів, придбання на аукціоні, передачею органами внутрішніх справ та прикордонного митного контролю тощо.

Постійне (тимчасове) зберігання – один з основних видів діяльності музею, що передбачає створення матеріальних і правових умов, за яких забезпечується додержання спеціального науково обґрунтованого режиму зберігання музейних предметів та колекцій, переданих музею у постійне (тимчасове) користування.

Предмет музеєзнавства – принципи, технології та процеси нагромадження, збереження і презентації інформації музейними установами, а також процеси виникнення, розвитку і суспільного функціонування музею.

Профіль музею – генетично-класифікаційна ознака музею; визначається основним змістом його фондів і зв'язком з тією чи іншою галуззю науки, мистецтва або виробництва. Профіль музею визначає склад колекцій, тематику експозицій, зміст наукових досліджень і впливає на всі напрями музейної діяльності.

Раритет – предмет, цінність якого визначається насамперед його рідкістю. У сучасному музеєзнавстві термін вживається для позначення предметів, що існують лише в декількох екземплярах (наприклад, книги-першодруки).

Реставрація (від лат. – відновлення) – це сукупність науково обґрунтованих заходів щодо укріплення (консервації) фізичного стану, розкриття найхарактерніших ознак, виявлення його художньої, наукової чи історико-культурної цінності, відновлення втрачених або пошкоджених об'єктів культурної спадщини, збереження їхньої автентичності.

Скансен – музей просто неба; розповсюджена форма етнографічних музеїв, що створюються на ґрунті музеєфікації репрезентативних фрагментів етноландшафтного середовища й об'єктів нематеріальної етнокультурної спадщини.

Тематико-експозиційний план – вичерпний опис експозиції із зазначенням її мети, завдань, послідовним переліком тем, підтем, комплексів і груп пам'яток, каталожним переліком затверджених експонатів.

Тематичні екскурсії – спеціалізовані екскурсії, присвячені розкриттю однієї теми.

Технічне оформлення експозиції – включення в експозицію сучасного експозиційного устаткування та технічних засобів (підсвітка, світлоілюмінація, звукові ефекти тощо) з метою підсилення її емоційно-комунікативних та атракційних властивостей.

Уніфікований паспорт музею – це документ, який складають і реєструють в органах культури всі музеї України, незалежно від їх видів, статусу, форм власності і відомчого підпорядкування; складається з 22-х пунктів і містить вичерпну інформацію про установу та її зібрання.

Фонди музею – це повне зібрання матеріальних предметів, зосереджене в експозиційних залах та сховищах певного музею.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Музеєзнавство як наука

Тема 1. Музеєзнавство як наукова дисципліна

Зміст терміну «музеєзнавство». Об'єкт дослідження музеєзнавства – музей та музейна справа як суспільне явище. Предмет дослідження музеєзнавства. Концептуальні підходи до розуміння предмета музеєзнавства: інституційний (визначає закономірності, які відносяться до музею як соціального інституту та його суспільних функцій), музейно-предметний (визначає основні чинники, які призводять до утворення музею та виникнення феномену музейного предмета), комплексний (об'єднує визначення музейного дослідження, які даються двома попередніми підходами).

Тема 2. Ключові поняття музеєзнавства: «музейний предмет», «музей» та його суспільні функції, музейна справа

Понятійний апарат музеєзнавства: «музей», «музейний предмет», «культурна спадщина», «пам'ятка». Музейна справа: музейна практика (науково-фондова, науково-експозиційна та науково-освітня робота); спеціальна наукова дисципліна (музеєзнавство); музейна політика (законодавство); спеціалізована періодика (особлива сфера культури, яка охоплює комплектування, облік, зберігання, вивчення та використання музеями культурних цінностей країни). Функції музеїв (суспільні): науково-документаційна (наукове документування явищ природи та суспільства), охоронна (збереження пам'яток), дослідницька, освітньо-виховна.

Тема 3. Структура музеєзнавства

Музеєзнавство як система знань. Історія та історіографія музеєзнавства. Теорія музеєзнавства: загальна теорія музеєзнавства, теорія документування, теорія науково-фондової роботи (тезаврування), теорія музейної комунікації. Музейне джерелознавство. Музеографія. Прикладне музеєзнавство: наукова методика, техніка, організація та управління музейною справою.

Тема 4. Зв'язок музеєзнавства із суспільними та суміжними історичними дисциплінами

Взаємозв'язок музеєзнавства зі спеціальними історичними дисциплінами, мистецтвознавством, літературознавством, галузями природничих наук тощо. Використання методів профільних дисциплін (суспільних, природничих і точних наук) у музеєзнавстві. Універсальні методи наукового аналізу та синтезу для дослідження структури Музейного фонду України, аналізу його складових частин та в процесі ідентифікації музейних предметів. Методи спеціальних історичних дисциплін. Методи порівняльно-історичні, педагогіки, психології при підготовці експозиції чи виставки. Методи природничих наук, експериментальні методи у процесі реставрації чи консервації музейних предметів. Методи польового дослідження, безпосереднього спостереження за життям суспільства в процесі комплектування музейних предметів. Трансформація методів у музеєзнавстві згідно з особливостями предмету музеєзнавства. Методи польових досліджень. Експериментальні методи у музеєзнавчих дослідженнях і їх практичній реалізації через різні

напрями роботи музею (фондової, експозиційної, культурно-освітньої, пам'яткоохоронної, ін.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Теорія і практика музейної справи

Тема 5. Класифікація музеїв

Класифікація музеїв за певними принципами, чинниками на групи відповідно до: а) функцій; б) характеру збірок; в) за іншими ознаками. Класифікаційні ознаки музеїв: за адміністративно-територіальною ознакою та джерелами фінансування; за формою власності; за профілем; за статусом. Класифікація музеїв за адміністративно-територіальною ознакою та джерелами фінансування. Музеї загальнодержавного підпорядкування (національні). Обласні музеї. Районні музеї. Музеї місцевих територіальних громад. Класифікація музеїв за формою власності. Державні музеї: відомчі, музеї системи Міністерства культури та інформаційної політики України; комунальні музеї, громадські музеї (шкільні музеї, музеї при місцевих радах, ін.), музеї підприємств установ та організацій. Приватні музеї. Класифікація музеїв за профілем. Поняття «профіль музею». Класифікація музейних закладів за спеціалізацією їхніх збірок і напрямами діяльності. Поділ на види і підвиди. Перелік видів профільних музеїв за Законом України «Про музеї та музейну справу». Тип музею за його суспільним призначенням і метою діяльності. Три типи музеїв: науково-освітні (масові або публічні), науково-дослідні (академічні), навчальні – призначені для здобувачів середньої/вищої освіти. Музейна мережа України згідно різних ознак класифікації. Музейна мережа України в умовах війни та окупації. Втрати музеїв, що функціонували на територіях окупованих Автономної Республіки Крим, окремих областей Сходу та Півдня України у 2014–2022 рр. Повномасштабна агресія РФ

проти України та втрати Музейного фонду держави. Документування злочинів проти культурної спадщини України та заходи щодо збереження музейних предметів.

Тема 6. Основи фондової роботи музеїв

Поняття «фонди музею». Музейні фонди як складна система збереження пам'яток. Властивості: відкритість, динамічність, стійкість, керованість, множинність, концентрація, інформативність, упорядкованість, цілісність. Правові засади організації і ведення науково-фондової роботи в музеях України. Музейний фонд України. Структура і складові елементи музейних фондів. Основний і науково-допоміжний фонд. Класифікація фондів за видом музейних предметів. Групи збереження музейних предметів основного фонду за матеріалом, за функціональним призначенням, за технікою виготовлення. Наукова організація музейних фондів. Структура та складові елементи організації фондів музею. Зміст музейної науково-фондової роботи. Збиральницька робота і комплектування фондів. Шляхи формування музейних колекцій. Систематичне комплектування. Тематичне комплектування. Комплексне комплектування. Форми комплектування. Діяльність фондово-закупівельної комісії. Облік музейних предметів та наукова документація: первинний облік (реєстрація) та наукова інвентаризація (науковий паспорт на музейний предмет основного фонду). Вивчення музейних предметів (атрибуція, класифікація і систематизація, інтерпретація). Каталогізація музейних предметів. Картотеки (облікова, інвентарна, топографічна, ін.).

Тема 7. Збереження музейних фондів

Режим збереження музейних фондів. Оптимальні параметри температурно-вологісного режиму. Світловий режим. Захист від

забруднення повітря. Біологічний режим збереження. Захист від механічних пошкоджень. Організація охорони музейних приміщень. Попередження екстремальних ситуацій – пожеж, аварій комунікацій, крадіжок. Особливості зберігання музейних предметів в експозиції. Реставрація та консервація музейних предметів. Зміст понять «реставрація» і «консервація». Закон України «Про музеї та музейну справу» (ст. 24) про консервацію і реставрацію пам'яток Музейного фонду України.

Тема 8. Експозиційна робота музеїв

Організація роботи над музейною експозицією. Систематичні експозиції. Ансамблеві експозиції. Ландшафтні експозиції. Тематичні експозиції. Експозиційні матеріали: музейні предмети, науково-допоміжні матеріали. Основні етапи експозиційної роботи: планування експозиції (наукове проектування, розробка наукової концепції, структурний і тематико-експозиційний плани, відбір музейних предметів, розкладка, формування експозиційних комплексів, етикетаж, монтаж експозиції); художнє проектування експозиції (розробка ескізного проєкту, експозиційне обладнання, експозиційні матеріали). Основні принципи та методи побудови експозиції у музеях різних профілів.

Тема 9. Науково-дослідницька робота музеїв

Основні напрямки музеєзнавчих досліджень у музеях різних профілів. Планування та організація науково-дослідницької роботи музею. Музеї як дослідницькі центри. Завдання наукової роботи музеїв. Планування та організація науково-дослідницької роботи музею. Специфіка наукової роботи різних відділів музею (експозиційних, науково-освітнього, методичного, фондів, охорони пам'яток, ін.). Вчена рада

музею. Профільні та музеєзнавчі дослідження. Основні напрямки музеєзнавчих досліджень у музеях різних профілів. Тематика наукових досліджень. Музеєзнавчі дослідження в галузі музейної комунікації. Результати науково-дослідної роботи працівників музеїв: виставки, експозиції, каталоги, методичні розробки, екскурсії, статті, ін.

Тема 10. Культурно-освітня діяльність музеїв

Види та форми культурно-освітньої роботи музеїв. Екскурсійна робота. Класифікація екскурсій. Оглядові і тематичні екскурсії. Поділ екскурсій за змістом (тематичні, оглядові); за складом відвідувачів (для школярів, військових, селян, вчених тощо); за цільовим призначенням (навчальні, загальноосвітні, вузькоспеціалізовані); за місцем проведення (пам'ятки природи, історичні місця тощо); за способом пересування (пішохідна, автобусна, комбінована); за методом роботи (за наперед поставленими завданнями або з аналізом окремих експонатів). Особливості підготовки музейної екскурсії. Етапи підготовки методичної розробки екскурсії. Вимоги до екскурсоводів. Інші форми масової роботи музейних закладів: лекція, конференція, консультація, презентація, тематичний вечір, акція, конкурс, ін. Нові технології в галузі музейної комунікації.

Тема 11. Музейна педагогіка та музейна соціологія в дослідженні музейних форм комунікації

Навчально-виховний процес, як складова частина музейної діяльності. Предмет дослідження музейної педагогіки. Музейна педагогіка – теоретична база культурно-освітньої діяльності музеїв. Дослідження музейних форм комунікації. Формування «музейної культури» відвідувача. Інтерактивні форми роботи музею. Методи активізації відвідувачів: ігровий, театралізований, діалог, дискусія, квест, ін.

Музей, як соціальний інститут. Проведення соціологічних досліджень: виявлення через діяльність музею суспільних потреб; вплив музею на суспільство; специфіка функціонування пам'яток історії та культури в музейному середовищі; вивчення відношення різних груп населення до музею, їх потреб і ціннісних орієнтирів; взаємозалежність між внутрішньомузейною та позамузейною діяльністю. Музейно-педагогічні та музейно-соціологічні дослідження в культурно-освітній діяльності музейних закладів.

Тема 12. Поняття музейного менеджменту і маркетингу

Музейна галузь і розвиток менеджменту. Музейний менеджмент і маркетинг: основні поняття, принципи та завдання. Музейний менеджмент як управління культурною спадщиною. Стратегічний музейний менеджмент. Управління музеєм (фондами, комунікацією, експозиційно-виставковою діяльністю та ін.). Управління персоналом в музеї. Музейний продукт (основний, додатковий). Концепція музейного маркетингу. Відділ маркетингу в музеї. Роль маркетолога. Маркетингові комунікації в ЗМІ та соціальних мережах.

Тема 13. Законодавство України про охорону, збереження і використання предметів Музейного фонду України

Правові засади діяльності музеїв України. Збереження, відтворення та охорона культурно-історичного середовища. Конституція України (Ст. 11, 54, 66). Основи законодавства України про культуру. (Р. III. Ст. 14. Збереження і використання культурних цінностей). Закон України «Про музеї та музейну справу» (Р. I. Ст.1. Музеї, їх основні завдання та напрями діяльності. Ст. 3. Національна музейна політика. Р. II. Види музеїв. Порядок створення і матеріальна база музеїв. Ст. 7. Створення музеїв). Закон України «Про охорону археологічної спадщини». Закон України «Про охорону культурної спадщини».

«Положення про Музейний фонд України» від 20 липня 2000 р.
Положення «Про Державний реєстр національного культурного надбання» від 12 серпня 1992 р.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінар 1. Ключові поняття музеєзнавства

1. Об'єкт і предмет дослідження музеєзнавства.
2. Концепції музеєзнавства (інституційна, музейно-предметна, комплексна).
3. Ключові поняття музеєзнавства: «музейний предмет», «музей» та його суспільні функції, музейна справа.
4. Структура музеєзнавства.
5. Методи та функції музеєзнавства.
6. Основні напрямки музейної діяльності.

Методичні рекомендації:

При підготовці заняття звернути увагу на концептуальні підходи до розуміння предмета музеєзнавства: інституційний (визначає закономірності, які відносяться до музею як соціального інституту та його суспільних функцій), музейно-предметний (визначає основні чинники, які призводять до утворення музею та виникнення феномену музейного предмета), комплексний (об'єднує визначення музейного дослідження, які даються двома попередніми підходами). Ознайомитись з джерельною базою до вивчення освітнього компонента.

Семінари 2-3. Структура музеєзнавства

1. Музеєзнавство як система знань.
2. Історія та історіографія музеєзнавства.

3. Теорія музеєзнавства: загальна теорія музеєзнавства, теорія документування, теорія науково-фондової роботи (тезаврування), теорія музейної комунікації.
4. Музейне джерелознавство.
5. Музеографія.
6. Прикладне музеєзнавство: наукова методика, техніка, організація та управління музейною справою.

Семінар 4. Зв'язок музеєзнавства із суспільними та суміжними історичними дисциплінами

1. Взаємозв'язок музеєзнавства зі спеціальними історичними дисциплінами.
2. Взаємозв'язок музеєзнавства з галузями природничих наук.
3. мистецтвознавством.
4. Взаємозв'язок музеєзнавства з літературознавством.
5. Використання наукових методів дослідження (профільних дисциплін, суспільних, природничих і точних наук) у музеєзнавстві.
6. Універсальні методи наукового аналізу та синтезу для дослідження структури Музейного фонду України.
7. Методи польового дослідження.

Семінари 5-6. Класифікаційні ознаки музеїв

1. Класифікація музеїв за адміністративно- територіальним принципом (навести приклади музеїв).
2. Класифікація музеїв за формою власності (навести приклади музеїв).
3. Класифікація музеїв за профілем (приклади і характеристика).
4. Класифікація музеїв за статусом: національні; 1, 2, 3, 4-ї категорії (навести приклади музеїв).
5. Типи та профілі музеїв:

- історичні музеї;
  - художні музеї;
  - мистецькі музеї;
  - літературні музеї;
  - природничі музеї;
  - комплексні музеї;
  - технічні музеї;
  - інші.
6. Специфіка комплектування фондів профільних музеїв.
  7. Музейна мережа України:
    - за адміністративно- територіальною ознакою;
    - за формою власності;
  8. Профільна мережа музеїв в Україні та Волинській області.
  9. Мережа музеїв України за типами.
  10. Музейна мережа України в умовах війни та окупації.

Методичні рекомендації.

Готуючись до семінарського заняття варто познайомитись з різними типами і профілями музеїв, які існують на території Волинської області, що допоможе в подальшому вивченні теми. Потрібно дослідити законодавчу базу, зокрема «Закон України «Про музеї та музейну справу». При підготовці до семінарського заняття радимо використати наукові збірники «Волинський музейний вісник», матеріали наукових конференцій, круглих столів на музеєзнавчу тематику. Класифікацію музеїв варто проводити на матеріалах України.

Реферати:

1. Охарактеризувати три типи музеїв на прикладі конкретних музейних закладів.

2. Музейна мережа України згідно різних чинників класифікації.
3. Формування фондкових колекцій у Музеях України різного профілю (на прикладі одного чи кількох музеїв).
4. Музейна мережа України згідно різних чинників класифікації (на вибір студента).

Семінари 7-9. Фонди музею

1. Поняття «фонди музею», «Музейний фонд України».
2. Законодавство України про музей і фонди музею.
3. Наукова організація музейних фондів: а) склад музейних фондів; б) структура музейних фондів.
4. Напрями фондової роботи.
5. Музейний предмет:
  - Музейний предмет як музеєзнавче/музеологічне поняття. Властивості і функції музейного предмета.
  - Типові та унікальні музейні предмети. Основні типи музейних предметів, їх характеристика.
  - Види музейних предметів, їх характеристика.
  - Вивчення музейних предметів.
6. Каталогізація музейних колекцій:
  - Види каталогів. Основні принципи створення наукових каталогів. Класифікаційні ознаки.
  - Функції каталогів.
  - Інвентаризація та каталогізація у музеях світу.

Методичні рекомендації.

Варто розглядати музейні фонди як складну система збереження пам'яток, визначити властивості: відкритість, динамічність, стійкість, керованість, множинність, концентрація, інформативність, упорядкованість, цілісність.

Звернути увагу на правові засади організації і ведення науково-фондової роботи в музеях України.

Реферати:

1. Музейний фонд України. Структура і складові елементи музейних фондів.
2. Класифікація фондів за видом музейних предметів.
3. Групи збереження музейних предметів основного фонду за матеріалом, за функціональним призначенням, за технікою виготовлення.

Практичне завдання:

Підготувати науковий каталог музейних предметів (виставки, експозиційної теми, тематичний по групах фондів тощо) за вибором студента.

Семінари 10-11. Збереження музейних фондів

1. Поняття «збереження музейних фондів».
2. Режим зберігання фондів:
  - а). температурно-вологісний режим;
  - б). захист від забруднювачів повітря;
  - в). світловий режим;
  - г). біологічний режим;
  - д). захист від механічних пошкоджень;
  - е). захист музейних фондів в умовах надзвичайних ситуацій.
3. Особливості зберігання окремих груп музейних предметів у фондах музею.
4. Особливості зберігання музейних предметів в експозиції.
5. Консервація і реставрація музейних предметів:
  - Процедура встановлення стану музейних предметів. Завдання їх консервації і реставрації.
  - Порядок реставраційно-консерваційних робіт.
  - Особливості реставрації музейних предметів різних видів.

6. Організація реставраційної справи в Україні і світі.

Методичні рекомендації.

Заняття варто провести (по можливості) у реставраційній майстерні музею за участю реставратора.

Семінар 12. Експозиційна робота музеїв

1. Загальні проблеми побудови та наукової роботи з музейною експозицією.
2. Експозиційний матеріал: музейні предмети, науково-допоміжні матеріали, тексти, фотокоментарі, покажчики. Формування експозиційних комплексів.
3. Етапи побудови музейної експозиції.
4. Експозиції музеїв різних профілів: характеристика і особливості.
5. Класичні і віртуальні музейні експозиції.
6. Музейні новини: новостворені експозиції (стаціонарні та виставкові) в музеях України.

Методичні рекомендації.

Ознайомитись попередньо з діючими музейними експозиціями (стаціонарними, виставковими).

Семінар 13. Науково-дослідницька робота музеїв

1. Мета і завдання створення музейного закладу, способи їх реалізації. Визначення профілю музею.
2. Наукова концепція створення музею
3. Основні напрямки музеєзнавчих досліджень у музеях різних профілів.
4. Планування та організація науково-дослідницької роботи музею.
5. Підготовка наукової концепції: а) комплектування фондів; б) побудови експозиції; в) проєкту художнього оформлення (з досвіду музеїв України і світу).
6. Практичне завдання: підготувати наукову концепцію створення музею певного профілю (наприклад, музею історії села, музею історії університету, музею транспорту, меморіального музею, музею дитячої

іграшки, музею українського війська, етнографічного, художнього музею ін.).

7. Польові наукові дослідження музею.

Реферат:

Наукова концепція музею. (Підготувати пропозиції до створення наукової концепції музею).

Семінар 14. Музей як науково-дослідний центр (на матеріалах Волинського краєзнавчого музею)

1. Основні етапи розвитку Волинського краєзнавчого музею.
2. Волинський краєзнавчий музей як науково-дослідна установа. Основні напрями науково-дослідної роботи.
3. Форми науково-дослідної роботи музею.
4. Результати наукових досліджень у музеї.
5. Найбільш цікаві наукові проєкти музею.

Семінари 15-16. Культурно-освітня діяльність музеїв

1. Місце і роль музейної комунікації в діяльності закладу.
2. Традиційні та інноваційні види та форми науково-освітньої роботи музею (екскурсії, лекції, презентації, «круглі столи», конференції, семінари, виставки, майстер-класи, рольові ігри, ін.).
3. Екскурсійна діяльність: а) класифікація екскурсій; б) особливості підготовки музейної екскурсії; в) вимоги до екскурсоводів.
4. Науково-освітня програма «Музей – школі».
5. Новітні технології в галузі музейної комунікації.

Семінари 17-18. Музейна педагогіка та музейна соціологія

1. Музей, як соціальний інститут.
2. Музейна педагогіка та музейна соціологія в дослідженні музейних форм комунікації.

3. Музейна аудиторія : реальна і потенційна.
4. Музейний предмет, як об'єкт музейної комунікації.
5. Музейно-педагогічні та музейно-соціологічні дослідження в культурно-освітній діяльності музейних закладів

Практичне завдання:

Розробити анкету соціологічного опитування для вивчення ставлення різних груп населення до музейного закладу; визначення їх потреб і ціннісних орієнтирів.

Семінари 19-20. Основи музейного менеджменту і маркетингу

1. Музейна галузь і розвиток менеджменту.
2. Музейний менеджмент і маркетинг: основні поняття, принципи та завдання.
3. Музейний менеджмент як управління культурною спадщиною.
2. Стратегічний музейний менеджмент.
3. Управління музеєм (фондами, комунікацією, експозиційно-виставковою діяльністю та ін.).
4. Управління персоналом в музеї.
5. Музейний продукт (основний, додатковий).
4. Концепція музейного маркетингу.
6. Відділ маркетингу в музеї.
7. Роль маркетолога.
5. Маркетингові комунікації в ЗМІ та соціальних мережах.

Семінари 21-22. Законодавство України про охорону, збереження і використання предметів Музейного фонду України

1. Закони України:
  - Про музеї та музейну справу;
  - Про культуру;

- Про охорону культурної спадщини;
  - Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей;
  - Про охорону археологічної спадщини.
2. Національна музейна політика.
  3. Нормативно-правові документи щодо діяльності музеїв.
  4. Статут музейного закладу.
  5. Відповідальність за порушення законодавства України про музеї та музейну справу.

Методичні рекомендації.

При підготовці до заняття необхідно вивчити ряд законодавчих і розпорядчих документів України, зокрема: Положення про Музейний фонд України. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 липня 2000 р. № 1147; Про затвердження переліку музеїв, в яких зберігаються музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2000 р. № 209; Положення про Державний реєстр національного культурного надбання. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1992 р. № 466.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми для самостійного опрацювання

№ тем и	Види, зміст самостійної роботи
1	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійно опрацювати концептуальні підходи до розуміння предмета музеєзнавства: інституційний, музейно-предметний, комплексний..
2	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Вивчення музейного предмета. Самостійно опрацювати матеріали про соціальні функції музеїв: наукове документування, охорона пам'яток історії, науково-дослідницька, освітньо-виховна.
3	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Дати розгорнуту характеристику структури музеєзнавства.
4	Підготовка до семінарського заняття. Проаналізувати метод музеєзнавства як систему прийомів, які використовуються в процесі дослідження цієї спеціальної історичної дисципліни та її зв'язок із суспільними та суміжними історичними дисциплінами
5	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Сформулювати основні класифікаційні ознаки музеїв. Навести приклади і подати характеристику музеїв різних профілів.
6	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Облік і наукова документація музейних фондів. Розробити концепцію організації фондів для музею певного профілю (історичного, художнього, комплексного , ін.)
7	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійно ознайомитися з режимом зберігання фондів та охороною музейних приміщень. Визначити відмінності між поняттями «реставрація» і «консервація» пам'яток; навести приклади реставрації і консервації музейних предметів.
8	Підготовка до семінарського заняття. Самостійно опрацювати запропоновані блоки експозиційних матеріалів основного і науково-допоміжного фондів (на вибір).
9	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійно познайомитись з матеріалами про науковий архів музею, використання його документів як джерелознавчої бази в наукових дослідженнях.

10	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Самостійно визначити музейні форми комунікації.
11	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Окреслити коло питань, які допомагає з'ясувати музейна соціологія.
12	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Самостійно ознайомитись з маркетинговим дослідженням ринку споживачів музейних послуг.

Завдання 1. Підготувати презентацію одного з пропонованих музеїв (на вибір студента)

Вимоги до виконання:

1. Назва музею. Місцезнаходження.
2. Класифікація музею (за профілем, типом, формою власності, адміністративним підпорядкуванням, статусом).
3. Час, історія створення та структура музею.
4. Фонди музею.
5. Стаціонарна експозиція, виставки.
6. Форми роботи (екскурсії, лекції, презентації, ін.).
7. Промоція. Реклама.
8. Видання музею (путівники, каталоги, журнали, збірники наукових конференцій, календарі, афіші, флаєри, ін.).
9. Галерея (фотоілюстративний ряд).

Перелік музеїв для вибору:

1. Музеї світу:
  - Лувр. Париж, Франція.
  - Музей д'Орсе. Париж, Франція.
  - Британський музей. Лондон, Великобританія.
  - Галерея Уффіці. Флоренція, Італія.
  - Рейксмузеум. Амстердам, Нідерланди.

- Музей Соломона Гуггенгайма. Нью-Йорк, США.
- Ермітаж. Санкт-Петербург, Росія.
- Музей Ватикану. Рим, Італія.
- Музей Прадо. Мадрид, Іспанія.
- Каїрський єгипетський музей. Каїр, Єгипет.
- Метрополітен-музей. Нью-Йорк, США.
- Гугун або «Заборонене місто». Пекін, Китай.
- Національна галерея мистецтв. США.
- Державний музей в Амстердамі. Нідерланди.
- Національний музей Археології. Афіни, Греція.
- Музейний острів. Берлін. Німеччина.
- Музей мадам Тюсо. Лондон, Великобританія.
- Імператорська скарбниця. Відень, Австрія.

2. Музеї України:

- Національний художній музей України.
- Національний музей історії України.
- Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків). Меморіальний комплекс «Національний музей історії України у Другій світовій війні».
- Львівський історичний музей.
- Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького.
- Національний музей літератури України.
- Національний музей Тараса Шевченка.
- Національний музей «Меморіал жертв Голодомору».
- Національний музей народної архітектури та побуту України.
- Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького».
- Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник.

- Національний заповідник «Давній Галич».
- Національний заповідник «Хортиця».
- Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному.
- Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав».
- Національний заповідник «Херсонес Таврійський».
- Державний історико-археологічний заповідник «Кам'яна могила».
- Національний заповідник «Софія Київська».
- Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній». Колодяжненський літературно меморіальний музей Лесі Українки.
- Затурцівський меморіальний музей В'ячеслава Липинського.
- Володимир-Волинський історичний музей імені Омеляна Дверницького.
- Торчинський народний історичний музей імені Григорія Гуртового.

Завдання 2. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Написати есе про тенденції, які, на Ваш погляд, будуть визначати особливості музейної діяльності у XXI ст. (обсяг – до 4 сторінок, шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Поля: ліве – 3 см, верхнє – 2 см, праве – 1,5 см, нижнє – 2 см). Максимальна оцінка – 10 балів. Враховується зміст, аргументованість власної позиції, дотримання академічної доброчесності, технічних вимог, знання теоретичного матеріалу та сучасних практик музейної роботи.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (Модуль 1)

1. Музеєзнавство – це: 1) наукова дисципліна, яка вивчає специфічне музейне відношення людини до дійсності і породжений ним феномен музею, досліджує процеси збереження соціальної інформації, її пізнання і передачі за допомогою предметів, а також розвиток музейної справи і напрямки музейної діяльності; 2) спеціальна галузь культурно-освітньої та наукової діяльності, яка здійснюється музеями щодо комплектування, збереження, вивчення і використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури; 3) вивчення історії колекцій, нагромадження та розповсюдження інформації про музейні збірки, популяризація та реклама музеїв; 4) наука про музеї; 5) наукова дисципліна, що вивчає історію та закономірності розвитку музеїв, їхні суспільні функції, питання теорії і методики музейної справи, систему комплектування фондів, документування й зберігання колекцій, методику експозиційної і науково-освітньої діяльності музеїв.

2. Предмет музеєзнавства – це: 1) музейна справа; 2) музей, його історія та діяльність; 3) коло об'єктивних закономірностей, що відносяться до процесів накопичення і збереження соціальної інформації – пізнання і передачі історії, традицій, уявлень за допомогою музейних предметів; 4) питання виникнення та розвитку суспільного функціонування музеїв.

3. Об'єкт музеєзнавства – це: 1) музеї та музейна справа як суспільне явище; 2) закономірності розвитку музеїв; 3) діяльність музеїв (форми і методи).

4. Структура музеєзнавства – це : 1) теорія та історія музейної справи, музейне джерелознавство, музеографія та методи музейної справи; 2) музейна педагогіка, музейна психологія та музейну соціологія; 3) історія колекцій, інформація про музейні збірки, реклама музеїв; 4) загальне і спеціальне музеєзнавство.

5. Теорія тезаврування - це 1) підрозділ теоретичного музеєзнавства, який досліджує збірку музейних пам'яток; 2) підрозділ теоретичного музеєзнавства, який досліджує музейну комунікацію; 3) вивчає збереженість фондів музею; 4) вивчення музейних предметів.

6. Музейний предмет – це: 1) пам'ятка історії та культури, яка знаходиться в складі музейної збірки; 2) пам'ятка, яка пройшла всі стадії наукового опрацювання і зарахована до музейної збірки; 3) узятий з реальної дійсності предмет, який має властивості до тривалого зберігання; 4) інший варіант

---

7. Музейна справа – це: 1) спеціальна галузь культурно-освітньої та наукової діяльності, яка здійснюється музеями щодо комплектування, збереження, вивчення і використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури; 2) особлива форма діяльності, пов'язана із виробленням, поширенням і використанням знань, які суспільству до цього були ще невідомі, що дозволяє збагатити теоретичні і практичні знання про закономірності розвитку природи і суспільства; 3) це спеціальна галузь наукової та культурно-освітньої діяльності, яка здійснюється музеями щодо комплектування, збереження, вивчення і використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури.

8. Музеографія – це: 1) галузь музеєзнавства, завдання якої – опис музеїв, експозицій, колекцій; 2) наукова дисципліна про розвиток музейної справи і напрямки музейної діяльності; 3) вивчення історії колекцій, нагромадження та розповсюдження інформації про музейні збірки, популяризація та реклама музеїв.

9. Музеографічні видання: 1) путівники, каталоги, довідники, проспекти; 2) наукові публікації; 3) тексти екскурсій; 4) обліково-фондова документація.

10. Музей – це: 1) культурно-освітній та науково-дослідницький заклад, призначений для вивчення, збереження та використання пам'яток природи,

матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини; 2) науково-дослідна і культурно-освітня установа, яка відповідно до своїх суспільних функцій здійснює комплектування, облік, збереження, вивчення пам'яток історії, культури та об'єктів природи; 3) науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини.

11. Функції музеїв (суспільні): 1) науково-документаційна (наукове документування явищ природи та суспільства), охоронна (збереження пам'яток), дослідницька, освітньо-виховна; 2) розважальна; 3) науково-дослідницька; 4) інша _____

12. Музейна педагогіка включає: 1) теорію та історію музейної справи, музейне джерелознавство, музеографію та методи музейної справи; 2) музейну соціологію та музейну психологію; 3) наукова дисципліна на стику музеєзнавства, педагогіки і психології.

13. Музеєзнавство належить: 1) до інтердисциплінарних наук; 2) до профільних історичних наук; 3) до спеціальних історичних наук; 4) інше _____

14. Концепції музеєзнавства: 1) інституціональна, предметна, комплексна; 2) науково-документаційна; 3) пам'яткознавча; 4) предметно-історична.

15. Класифікація музеїв – це: 1) юридичний статус; 2) поділ музеїв за певними принципами, чинниками на групи; 3) спеціалізація музеїв; 4) групування музеїв за ознаками, які є суттєвими для організації і розвитку музейної мережі і для всієї музейної діяльності.

16. Сучасна система класифікації музеїв склалася: 1) у кінці XIX ст.; 2) у XX ст. 3) у 1950–1960-х рр.; 4) у роки незалежності України; 5. Ваш варіант _____

17. Перерахуйте класифікаційні ознаки музеїв:

---

18. В основі поділу музеїв за групами лежить: 1) характер збірки; 2) функції; 3) напрямки діяльності; 4) інше _____

19. Профіль музею – це: 1) спеціалізація музеїв, яка визначає принципи комплектування музейних фондів, тематику експозиційної і науково-просвітницької роботи; 2) спеціалізація колекції і діяльності музею; 3) сукупність основних типових рис; 4) інше ____

20. Тип музею визначається: 1) змістом збірки; 2) суспільним призначенням; 3) відомчою приналежністю; 4) метою діяльності; 5) інше

21. Профіль музею визначається: 1) культурно-освітньою діяльністю; 2) змістом фондів; 3) напрямком діяльності; 4) експозиційною роботою; 5) складом фондової збірки; 6) місцезнаходженням музею; 7) завданнями, які стоять перед музеєм; 8) інше _____

22. За формою власності музеї поділяються на (продовжити):

---

23. За типологією музеї поділяються на (продовжити):

---

24. За адміністративною ознакою музеї поділяються на (продовжити):

---

25. За профілем музеї поділяються на (продовжити):

---

26. Назвати види музеїв у профільній групі «Історичний музей»:

---

27. Назвати види музеїв у профільній групі «Краєзнавчий музей»:

---

28. Визначити у вигляді комбінації цифр приналежність музеїв до певних профільних груп:

Історичні	Художні	Меморіальні
Мистецькі	Природничі	Літературні
Галузеві	Науково-технічні	Краєзнавчі

1. Біології. 2. Загальноісторичні. 3. Образотворчого мистецтва. 4. Зоології. 5. Архітектури. 6. Літератури. 7. Художнього промислу. 8. Геології, 9. Транспорту, 10. Антропології, 11. Воєнно-історичні. 12. Екології. 13. Історії релігії. 14. Етнографічні. 15. Історико-культурні (музеї або заповідники). 16. Палеонтології. 17. Археологічної. 18. Антропології. 19. Музики. 20. Мінералогії. 21. Кіно. 22. Зв'язку. 23. Театру. 24. Фотографії. 25. Декоративно-прикладного мистецтва.

29. Визначити у вигляді комбінації цифр приналежність конкретних музеїв до певних профільних груп:

Історичні	Мистецькі	Галузеві
Художні	Природничі	Науково-технічні
Літературні	Комплексні	Меморіальні

1. Меморіальний комплекс «Національний музей історії Другої війни». 2. Колодязненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки. 3. Музей Шолом-Алейхема. 4. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. 5. Національний музей у Львові ім. А. Шептицького. 6. Літературний

музей Уласа Самчука. 7. Львівська галерея мистецтв. 8. Музей Дрогобиччина. 9. Музей волинської ікони. 10. Музей мистецтв ім. Богдана і Варвари Ханенків. 11. Рогатинський художньо-краєзнавчий музей. 12. Музей гетьманства. 13. Музей народного мистецтва Слобожанщини. 14. Музей-садиба Степана Бандери. 15. Київський меморіальний музей Михайла Булгакова. 16. Львівський музей історії релігії. 17. Сарненський історико-етнографічний музей. 18. Музей залізничного транспорту. 19. Національний заповідник «Давній Галич». 20. Музей Довбуша. 21. Музей писанки. 22. Краєзнавчий музей флори і фауни Карпат. 23. Музей «Історія Трускавця».

30. Встановити відповідність у вигляді комбінації цифр тематику профільних досліджень в музеях

Історичних

Природничих

Художніх

Літературних

Меморіальних

Науково-технічних

Галузевих

Етнографічних

Краєзнавчих

1. Літературознавство. 2. Нумізмати́ка. 3. Мистецтвознавство. 4. Фізика. 5. Народознавство. 6. Фалеристика. 7. Природознавство. 8. Математика. 9. Історія. 10. Археологія. 11. Геологія. 12. Геральдика. 13. Філокартія. 14. Ботаніка. 15. Зоологія. 16. Лесознавство. 17. Краєзнавство. 18. Політологія.

31. Назвати види музеїв у профільній групі «Природничий музей»

---

32. Назвати види музеїв у профільній групі «Художній музей»

---

33. Назвати види музеїв у профільній групі «Науково-технічний музей»

---

34. Назвати види музеїв у профільній групі «Галузевий музей»

---

35. Назвати види музеїв у профільній групі «Меморіальний музей»

---

36. Визначити профілі музеїв, встановивши відповідність у вигляді комбінації цифр:

Музей «Лісової пісні» в Нечимному Українки	Геологічний музей при ВНУ імені Лесі
Лопатенський історико-природничий музейний комплекс волинської ікони	Музей
Лобненський музей партизанської Слави історії села	Скригівський музей
Музей бойової і трудової Слави Локомотивного депо аптека у Луцьку	Музей
Музей історії органів внутрішніх справ Волині	Музей соломки с. Купичів
Устилузький народний музей І.Стравінського Слави с. Цміни	Кімната-музей бойової
Музей Лесі України ВНУ імені Лесі України с Бужанка	Музей Миколи Корзонюка
Музей-кімната Н.Ужвій м.Любомль фотомистецтва Волині	Музей історії кінематографії та
Природничий музей (фауни) смт Шацьк с. Човниця	Музейна кімната м. Кравчука

1. природничі (1а. антропологічні, 1б. біологічні, ботанічні, 1в. геологічні, 1 г. зоологічні, 1 д. мінералогічні, 1е.палеонтологічні);

2. історичні (2а. загальноісторичні, 2б. військово-історичні, 2в. історії релігії, 2 г. історико-побутові, 2д. археологічні, 2 е. етнографічні);

3. літературні;

4. художні (4а. образотворчого, 4б. декоративно-прикладного, 4в. народного, 4г. сучасного мистецтва);

5. мистецькі (5 а. театральні, 5б. музичні, 5 в. музеї кіно); 6. науково-технічні;

7. комплексні (7а. краєзнавчі, 7б. екомuzeї, 7в. історико-художні, 7г. історико-етнографічні, 7д. меморіальний музей-садиба, 7е. літературно-меморіальні); 8. галузеві.

37-38. Визначити типи і статус музеїв, встановивши відповідність у вигляді комбінації цифр:

науково-освітні масові або публічні

навчальні

науково-дослідні або академічні

національні _____ 1 категорії _____ 2 категорії _____ 3 категорії _____ 4 категорії _____

1. Національний природничий музей. 2. Зоологічний музей Таврійського національного університету. 3. Музей народного зодчества музею «Дрогобиччина». 4. Державний музей книги і друкарства України. 5. Музей-майстерня Івана Кавалерідзе. 6. Державний музей театального мистецтва. 7. Національний художній музей України. 8. Музей космонавтики ім. С. Корольова (Житомир). 9. Сарненський історико-етнографічний музей. 10. Музей Степана Бандери в Дублянах. 11. Музей Лесі Українки при ВНУ ім. Лесі Українки. 12. Музей історії органів внутрішніх справ Волині. 13. Народний етнографічний музей «Світлиця» НВК №14 ім. В. Сухомлинського м. Луцька. 14. Педагогічний

музей України. 15. Музей акваріум у Севастополі. 16. Палеонтологічний музей (відділ НПМ). 17. Колекція Платар.18 Львівський історичний музей. 19. Національний історичний музей. 20. Волинський краєзнавчий музей.

39. Музейна мережа – це: 1. Група музеїв одного профілю, одного типу, однієї відомчої приналежності. 2. Сукупність музеїв, що існують на певній території. 3. Сукупність музеїв одного профілю, що існують на певній території. 4. Інша відповідь_____

40. Перерахуйте документи законодавчо-правової бази діяльності музеїв в Україні

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (Модуль 2)

1. Музей – це: 1) культурно-освітній та науково-дослідницький заклад, призначений для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини; 2) науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини.

2. Музейний предмет – це: 1) пам'ятка історії та культури, яка знаходиться в складі музейної збірки; 2) пам'ятка, яка пройшла всі стадії наукового опрацювання і зарахована до музейної збірки; 3) узятий з реальної дійсності предмет, який має властивості до тривалого зберігання; 4) інший варіант.

3. Ознаки музейного предмета – це 1) здатність до тривалого зберігання, 2) раритетний (рідкісний); 3) типовий; 4) ваш варіант

4. Профіль музею визначається: 1) складом фондової збірки; 2) напрямками роботи; 3) місцезнаходженням музею; 4) завданнями, які ставляться перед музеєм.

5. Етапи вивчення музейних предметів (розмістіть у правильному порядку): атрибуція, інтерпретація, систематизація, класифікація.

6. Атрибуція – це: 1) один з етапів вивчення музейного предмета; 2) виявлення основних ознак музейного предмета (матеріал, техніка виготовлення, авторство, час і місце створення); 3) здатність музейного предмета привертати до себе увагу.

7. Систематизація музейних предметів – це: 1) процес групування реально існуючих в музейному зібранні предметів за певними ознаками; 2) групування музейних предметів за певним науковим принципом за допомогою карток чи

сучасних електронних засобів систематизації; 3) розкладка музейних предметів у фондах згідно місця їх зберігання.

8. Що визначає тип музейних предметів? 1) спосіб фіксації інформації; 2) матеріал і техніка виготовлення; 3) шлях надходження до музею; 4) габарити.

9. Образотворчі джерела – це: 1) музейні предмети, які містять інформацію, зафіксовану через зоровий образ; 2) всі музейні предмети, які мають елемент образотворчості; 3) твори мистецтва.

10. Реставрація – це: 1) комплекс заходів направлених на збереження пам'ятки, виявлення його художньої та суспільної цінності; 2) сукупність рятувальних, відновлювальних заходів; 3) виготовлення копії з оригіналу; 4) комплекс наукових і технічних засобів по відновленню первісного вигляду музейного предмета направлених на його тривале зберігання.

11. Консервація – це: 1) наукове втручання в існування об'єкта аби з мінімальною кількістю змін зберегти його, збільшити до максимуму тривалість його існування та звести до мінімуму його нищення; 2) комплекс заходів направлених на збереження пам'ятки історії та культури, або твору мистецтва, виявлення його художньої та громадської цінності.

12. Атрактивність – це 1) одна з загальних властивостей музейного предмета; 2) здатність предмета привертати увагу відвідувача в процесі музейної комунікації; 3) виявлення основних ознак музейного предмета; 4) здатність предмета викликати емоції.

13. Експресивність – це 1) одна з загальних властивостей музейного предмета; 2) здатність предмета привертати увагу відвідувача в процесі музейної комунікації; 3) здатність предмета викликати емоції.

14. Наукове комплектування музейних фондів – це: 1) процес виявлення і збору предметів музейного значення для формування і поповнення музейної збірки; 2) планомірний, що спирається на методологічні принципи профільних

дисциплін і музеєзнавства процес виявлення, збирання і наукового опрацювання музейних предметів; 3) збиральницька робота музею.

15. Відповідальність за організацію фондової роботи покладена: 1) на головного хранителя (зберігача); 2) директора музею; 3) заступника з наукової роботи; 4) наукових співробітників відділу фондів.

16. Музейний фонд поділяється на: 1) основний музейний фонд і фонд науково-допоміжних матеріалів; 2) на рухомі і нерухомі пам'ятки; 3) державну і приватну частини.

17. Основний зміст музейної науково-фондової діяльності становлять: 1) збиральницька робота і комплектування фондів; 2) первинний облік (реєстрація) та наукова інвентаризація; 3) каталогізація фондів та створення науково-фондового паспорта; 4) створення належних умов збереження музейних фондів.

18. Музейні фонди – це 1) колекції, що знаходяться в сховищах, експозиціях і або на виставках музею; 2) система збереження пам'яток; 3) місце зберігання музейних предметів.

19. Пам'ятки Музейного фонду України, що є державною власністю 1) не підлягають приватизації; 2) підлягають приватизації; 3) підлягають обміну.

20. Музейний фонд України – це 1) сукупність рухомих пам'яток природи, матеріальної та духовної культури, які мають наукову, історичну, художню чи іншу культурну цінність незалежно від їх виду, місця створення і форм власності та зберігаються на території України, а також нерухомих пам'яток, що знаходяться в музеях України і обліковані в порядку, визначеному законом; 2) музейні предмети, які зберігаються у фондах; 3) музейні предмети, які знаходяться в експозиції та на реставрації

21. Сукупність компонентів, які забезпечують збереження музейних предметів і попереджають їх старіння: 1) температурно-вологісний режим (? С, вологість – ?%, кондиціонування повітря); 2) захист від забруднення повітря

(герметизація, кондиціювання повітря); 3) світловий режим (поділ на три групи залежно від світлостійкості матеріалів); 4) біологічний режим; 5) захист від механічних пошкоджень; 5) захист музейних фондів у екстремальних умовах (пожежі, землетруси, воєнні дії і т.ін.); 6) інше ?

22. Комплексна система збереження експонатів передбачає: 1) забезпечення збереження експонатів у процесі оформлення та монтажу експозиції, перевезення, наявності відвідувачів; 2) визначення терміну експонування; 3) забезпечення охорони експонатів; 4) інше ?

23. Розмістіть відповідно до змісту поняття

Шляхи комплектування фондів музею

Види комплектування

---

1) пасивні; 2) активні; 3) систематичне; 4) тематичне; 5) комплексне; 6) ваш варіант

24. Функції фондово-закупівельної комісії музею: 1) віднесення музейних предметів до основного чи науково-допоміжного фонду; 2) експертиза; 3) прийом нових надходжень до фондів; 4) розгляд тематико-експозиційних планів; 5) видача музейних предметів на експонування; 6) інше?

25. Теорія тезаврування – це 1) підрозділ теоретичного музеєзнавства, який досліджує збірку музейних пам'яток; 2) досліджує музейну комунікацію; 3) вивчає збереженість фондів музею; 4) займається вивченням музейних предметів.

26. Порядок обліку фондів (розмістіть у правильному порядку): наукова інвентаризація музейних предметів; надходження предметів до музею та їх первинний облік (реєстрація); нанесення на предмети облікових позначок; списання музейних предметів; облік руху музейних фондів, видача з музею і

всередині музею музейних предметів та науково-допоміжних матеріалів; їх переоблік (звірка); реєстрація облікових документів і їх зберігання.

27. Риси притаманні музейним фондам: 1) відкритість, динамічність, стійкість, керованість; 2) відкритість, динамічність, стійкість, керованість, змінність, множинність, інформативність; 4) цілісність, динамічність, відкритість, стійкість, керованість, інформативність, упорядкованість.

28. Що визначає юридичний статус музейних предметів?

1) Положення про Музейний фонд України; 2) Закон України «Про музеї і музейну справу»; 3) Конституція України; 4) Інструкція по обліку і зберіганню музейних цінностей у державних музеях; 5) інше.

29. Які документи фіксують юридичний статус музейних предметів?

1) обліково-фондова документація; 2) Положення про Музейний фонд України; 3) Положення про Державний реєстр національного культурного надбання; 4) інше.

30. Склад музейних фондів – це: 1) організація фондів, яка визначає юридичний статус предметів; 2) організація фондів, яка ділить їх у відповідності до значення предметів для науки, культури і діяльності самого музею і визначає юридичний статус предметів; 3) всі музейні предмети (основний і допоміжний фонд) незалежно від типу джерел.

31. Структура фондів – це: 1) система організації фондів, яка ґрунтується на взаємозв'язках предметів і спрямована на створення оптимальних умов для їх вивчення, зберігання, поповнення і використання; 2) сукупність предметів і матеріалів, які утворюють музейне зібрання; 3) система організації музейного зібрання, яка має певну сукупність стійких зв'язків, що забезпечують її цілісність і збереження основних властивостей і функцій при різних внутрішніх і зовнішніх змінах.

32. Що входить до характеристики музейного предмета: 1) загальні властивості й конкретні ознаки; 2) конкретні ознаки; 3) наукова, матеріальна, історична. мистецька цінність; 4) інше.

33. Які є типи музейних предметів: 1) речові, письмові, (продовжити)

---

34. Каталог музейний – це: 1) систематичний анотований перелік музейних предметів, що знаходяться в фондах або в експозиції музею, класифікований за якоюсь ознакою; 2) форма публікації музейних збірок; 3) перелік експонатів за певною темою; 4) авторський список музейних предметів.

35. Буклет –це: 1) ілюстроване рекламне музейне видання з коротким текстом; 2) прописаний маршрут експозиції; 3) флаєр.

36. Галерея – це: 1) традиційне найменування деяких художніх музеїв; 2) частина експозицій великих художніх музеїв; 3) постійна виставка-продаж предметів мистецтва.

37. Визначники – це: 1) ілюстровані музейні видання для полегшення атрибуції музейних предметів; 2) каталоги музейних колекцій; 3) путівники; 4) довідкові видання для визначення музейних предметів.

38. Науковий архів музею – це: 1) науково-допоміжний підрозділ, який забезпечує прийняття, облік та зберігання документальних матеріалів музею, що накопичилися в результаті його діяльності; 2) науковий підрозділ музею, який зберігає матеріали наукових досліджень; 3) інше

39. Вивчення музейних предметів розпочинається: 1) у процесі комплектування фонду; 2) у процесі обліку; 3) під час підготовки експозиції; 4) інше

40. Розмістіть документи, які відносяться:

1) до облікової фондової документації:

---

2) до спеціальної фондової документації:

акти прийому надходжень на тимчасове чи постійне зберігання; акти видачі, закупівлі; протоколи рішень фондово-закупівельної комісії музею про віднесення предмету до основного чи науково-допоміжного фонду; угоди дарування; каталоги, класифікаційні схеми, вказівники; фондові книги – книги вступу (книги надходжень), книги наукової інвентаризації по фондових групах; інвентарні картки; наукові паспорти.

41. Наукове дослідження – це: 1) особлива форма діяльності, пов'язана з виробленням, поширенням і використанням знань, які суспільству до цього були невідомі; 2) вироблення теоретичних і практичних знань про закономірності розвитку природи і суспільства; 3) особлива форма музейної діяльності спрямована на вивчення музейних предметів.

42. Джерелознавчі дослідження в музеї – це: 1) дослідження спрямовані на виявлення документуючих характеристик музейних предметів; 2) дослідження з профільних дисциплін; 3) дослідження музейних предметів.

43. Музейна експозиція – це: 1) цілісна предметно-просторова система, в якій музейні предмети та інші експозиційні матеріали об'єднані концептуальним (науковим і художнім) задумом, організовані композиційно, забезпечені коментарем, технічно і художньо оформлені; 2) сукупність музейних предметів; 3) сукупність музейних предметів згрупованих згідно наукової теми й розміщених за певною структурою, художньо оформлена; 4) сукупність музейних предметів, їх копій, предметів і матеріалів науково-допоміжного фонду, виставлених для публічного огляду на тривалий час.

44. Науково-експозиційний комплекс – це: 1) структурна одиниця експозиції; 2) група музейних предметів, які об'єднані за змістом і утворюють цілісну експозицію, створюючи при цьому спільний образ; 3) частина експозиції; 4) музейна виставка.

45. Метод побудови експозиції – це: 1) науково-обґрунтований порядок групування і організації експозиційних матеріалів, продиктований змістом експозиції; 2) систематичний; ансамблевий; ландшафтний; тематичний; 3) профільний; 4) інший

46. Музейна виставка – це: 1) тимчасова експозиція (стаціонарна або пересувна) з експонатів власного фонду, інших музеїв та приватних збірок; 2) постійно діюча музейна експозиція; 3) музейна експозиція-розпродаж; 3) тимчасова музейна експозиція з предметів, які не можуть довго перебувати за межами фондів.

47. Панорама – це: 1) велика за розмірами стрічкоподібна картина, яка натягнута на циліндричний підрамник і поєднується із розташованими перед нею по колу «предметним» планом – макетами, спорудами, фігурами; 2) об'ємна оптична копія реального об'єкта.

48. Репродукція – 1) копія живописного, графічного чи фотографічного зображення, створена друкарським способом, як правило збільшеного чи зменшеного розміру; 2) копія графічного або фотографічного зображення.

49. Копія – це 1) предмет, створений з метою імітації або заміни іншого предмета, що виступає при цьому в якості оригіналу; 2) сучасне відтворення музейного предмету, яке по можливості точно повторює риси першотвору, 3) інше.

50. Новосправ – це: 1) точна копія, виконана з матеріалу оригіналу і в його ж розмірах; 2) об'ємне відтворення зовнішнього вигляду об'єкта, створене у певному масштабі.

51. Макет – це: 1) копія, яка достовірно передає розмір, форм, колір і фактуру оригіналу; 2) умовний показ об'єкта.

52. Модель – це: 1) копія, яка зберігає конструктивні принципи і фактуру оригіналу; 2) умовний показ об'єкта.

53. Голограма – це 1) об'ємна оптична копія реального об'єкта, яка створюється шляхом запису зображення предмета на світлочутливу пластину за допомогою лазерної техніки; 2) фотокопія; 3) відеокопія.

54. Екскурсія – 1) окремий захід, в ході якого під фаховим керівництвом відбувається відвідування вибраних об'єктів, установ, заходів чи ландшафтних зон; 2) специфічна форма освітньої роботи з організованою групою відвідувачів, яка ґрунтується на зоровому сприйнятті експозиції, поєднаному з розповіддю про неї, і пояснює, доповнює експозицію; 3) основний вид освітньо-виховної діяльності музеїв.

55. Колекціонування – це: 1) цілеспрямоване збиральництво, в основі якого – особливого роду інтерес до предметів навколишнього світу; 2) тематичне збирання пам'яток; 3) експедиційна робота по комплектуванню фондів; 4) групування музейних предметів.

56. Музейна комунікація – 1) передача інформації за допомогою знаків чи систем усіх видів, яка потребує адресата; 2) різновид культурної комунікації, що відбувається в музеї: процес спілкування, передачі інформації, значень тощо; 3) різновид культурної комунікації, що відбувається в музеї і поза музеїв посередництвом музейних предметів; 4) процес спілкування в музеї при допомозі специфічних музейних засобів.

57. Музейна аудиторія – 1) сукупність людей, включених у сферу культурно-освітньої діяльності музею; 2) екскурсійна група; 3) відвідувачі музею; 4) потенційні та реальні відвідувачі.

58. Розшифруйте аббревіатуру:

ТЕП _____

ВКМ _____

ФЗК _____

59. Музейний менеджмент – це: 1) вироблення політики музейної діяльності, суспільної комунікації, технології гостьового сервісу, яка враховувала

б мотиви і сподівання потенційних відвідувачів та розвіювала негативні стереотипи й упередження широкої суспільної аудиторії; 2) система управління музеєм; 3) наука про систему концептуальних засад, методів та прикладних механізмів управління, що зорієнтовують організацію на ринково ефективну діяльність з урахуванням існуючих попиту і потреб ринку з найменшими затратами та з метою отримання оптимальних результатів цієї діяльності; 4) система управління закладом; 5) планування роботи закладу.

60. Стратегічні напрями управління ринками (цільовими групами споживачів) – це: 1) збереження наявних ринків для існуючої пропозиції; 2) формування нового ринку для існуючої пропозиції; 3) запровадження нової пропозиції на наявні ринки; 4) створення нових ринків для нової пропозиції.

61. Стратегічні напрями музейного маркетингу 1) музей працює з традиційними споживацькими групами; 2) музей шукає нові споживацькі групи; 3) музей перебуває у творчому пошуку й пропонує місцевій громаді та рекреаційно-туристичним потокам з інших регіонів (географічних ринків) оновлену експозицію, нові виставки, приурочені до визначних суспільних подій минулого, та презентації; 4) музей стратегічно розширює спектр товарів і послуг та розвиває нові канали їх просування та збуту.

62. Комунікативні системи в роботі музею – це: 1) експозиція – екскурсивод – екскурсія – відвідувач; 2) відзначення події – приурочена до неї виставка – відвідувач; 3) віртуальна експозиція – віртуальний відвідувач; 4) інтелектуальна власність музею – читач/власник інтернет-запиту; 5) популяризаційне відтворення музейної спадщини – турист-споживач музейних сувенірів на пам'ять про відвідини музею.

63. Визначити у вигляді комбінації цифр, які з перерахованих товарів і музейних послуг належать:

до основних музейних товарів:

ДО ДОДАТКОВИХ ПОСЛУГ

---

1) наукові видання (історичні, природничі, мистецтвознавчі дослідження), 2) доступ до фондів музейних зібрань, 3) каталоги; 4) постачання довідкової інформації засобами мас-медіа (телебачачикам, пресі), 5) проведення мистецтвознавчих і вартісних експертиз, 6) різноманітні сувеніри; 7) наукове консультування; 8) здача окремих приміщень в оренду іншим суб'єктам ринку; 9) путівники експозиціями музею; 10) послуги, котрі надаються для задоволення попиту відвідувачів та потребують додаткових зусиль музею 11) організація аукціонів, творчих вечорів і презентацій, недільних шкіл етикету й культурології для дітей та підлітків,; 12) реставраційні роботи; 13) туристична література, поліграфічні видання (календарі, фоторепродукції тощо).

64. Музейна соціологія – це: 1) наукова дисципліна на стику соціології культури і музеєзнавства; 2) наукова дисципліна, яка вивчає функціонування музею як соціального інституту; 3) особливий розділ педагогічної науки, 4) наукова дисципліна, що знаходиться на перетині музеєзнавства, педагогіки і психології.

65. Музейна культура відвідувача – це: 1) ступінь підготовленості до сприйняття предметної інформації музею, усвідомлення ним цінності оригіналу і специфіки музейної мови, уміння орієнтуватися в музейному середовищі; 2) наявність у людини музейного ставлення до дійсності, яке виявляється у повазі до історії й умінні оцінювати в реальному житті предмети музейного значення; 3) вміння поводитися в музеї.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Музеєзнавство як наукова дисципліна. Зміст терміна.
2. Об'єкт і предмет дослідження музеєзнавства.
3. Музеєзнавство як інтердисциплінарна наука.
4. Ключові поняття музеєзнавства: «музейний предмет», «музей», «музейна справа».
5. Методи та функції музеєзнавства.
6. Структура музеєзнавства.
7. Історіографія музеєзнавства.
8. Теорія музеєзнавства.
9. Музейне джерелознавство.
10. Музеографія як галузь музеєзнавства.
11. Прикладне музеєзнавство.
12. Зв'язок музеєзнавства із суспільними та суміжними історичними дисциплінами.
13. Концепції музеєзнавства: інституційна, музейно-предметна, комплексна.
14. Соціальні функції музеїв: наукове документування, охорона пам'яток історії, науково-дослідницька, освітньо-виховна.
15. Характеристика структури музеєзнавства.
16. Сформулювати основні класифікаційні ознаки музеїв.
17. Характеристика музеїв різних профілів.
18. Типи і профілі музеїв.
19. Основи фондової роботи музеїв. Поняття «фонди музею».
20. Наукова організація фондів.
21. Структура та складові елементи фондів музею.
22. Основні напрями фондової роботи музеїв.

23. Питання збереження музейних фондів.
24. Реставрація і консервація музейних предметів.
25. Музейний фонд України.
26. Музейні предмети основного і допоміжного фонду.
27. Обґрунтуйте класифікацію музейних предметів за типами джерел.
28. Режим зберігання фондів та охорона музейних приміщень.
29. Облік і наукова документація музейних фондів.
30. Вивчення музейного предмета.
31. Музейні колекції.
32. Каталогізація музейних фондів.
33. Наукова концепція музею.
34. Експозиційна робота музеїв.
35. Стаціонарні і пересувні експозиції музею.
36. Особливості зберігання музейних предметів в експозиції.
37. Основні принципи та методи побудови експозиції у музеях різних профілів.
38. Відмінність між тематичними і систематичними експозиціями.
39. Побудова ансамблевих експозицій.
40. Основні етапи експозиційної роботи.
41. Експозиційні матеріали: музейні предмети, науково-допоміжні матеріали.
42. Науково-дослідницька робота музеїв.
43. Планування та організація науково-дослідницької роботи музею.
44. Основні напрямки музеєзнавчих досліджень у музеях різних профілів.
45. Культурно-освітня діяльність музеїв.
46. Види та форми культурно-освітньої роботи музеїв.
47. Екскурсійна діяльність.
48. Класифікація екскурсій.
49. Вимоги до екскурсоводів.

50. Музейна педагогіка та музейна соціологія в дослідженні музейних форм комунікації.
51. Організаційна структура музею.
52. Законодавство України про охорону, збереження і використання предметів Музейного фонду України.
53. Науковий архів музею.
54. Музейна справа в сучасній Україні.
55. Відомі українські музейники.
56. Музейні заклади у Волинській області: мережа і профільна характеристика.
57. Головні проблеми музейної галузі в сучасній Україні.
58. Правові засади діяльності музеїв в Україні.
59. Назвіть основні напрямки музейної діяльності згідно із Законом України «Про музей та музейну справу».
60. Положення про Музейний фонд України.
61. Національні періодичні видання з музейної справи.
62. Музейний менеджмент.
63. Маркетингові дослідження ринку споживачів музейних послуг.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вайдажер Ф. Загальна музеологія: Посібник / Перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. Львів : Літопис, 2003. 632 с.
2. Виноградова О. В., Дарчук В. Г. Основи музеєзнавства: навч. посіб. Львів : Магнолія, 2012. 182 с.
3. Екстремальна ситуація в музеях та заповідниках (пожежа, аварія інженерно-технічних комунікацій, порушення температурно-вологісного режиму, біологічні пошкодження, паводки, акти вандалізму та крадіжки). Методичні матеріали семінару-практикуму (17–22 верес. 2007 р.). Київ, 2007. 193 с.
4. Климишин О. С., Шидловський І. В. Природнича музеологія : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 208 с.
5. Ключко Ю. М. Музеєзнавство : слов.-довід. / Укр. центр культур. дослідж. Київ : НАКККіМ, 2013. 77 с.
6. Котлер Н., Котлер Ф., Котлер В. Музейний маркетинг і стратегія : формування місії, залучення публіки, збільшення доходів і ресурсів / Пер. з англ. Т. Олійник, Т. Пирогова та ін. Київ : ВД «Стилос», 2010. 528 с.
7. Лорд Б., Лорд Г. Менеджмент в музейній справі. М.: Економіка, 2002. 390 с.
8. Маньковська Р. В. Музеї України у суспільно-історичних викликах ХХ – початку ХХІ століть. Львів: Простір-М, 2016. 408 с.
9. Микульчик Р., Слободян П., Діденко Є., Рак Т. Словник-довідник термінології музейництва. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2012. 128 с.
10. Музей : менеджмент і освітня діяльність : пер. с нидерл. / упоряд. Герман Аарте, Зеновій Мазурик. Львів : Літопис, 2009. 224 с.

11. Музеєзнавство: словник базових термінів / укладач-упорядник Л. М. Міненко; за заг. ред. к.і.н. , полковника В. В. Карпова. Київ : Фенікс; Національний військово-історичний музей України, 2013. 152 с.
12. Норріс Л., Тісдейл Р. Креативність у музейній практиці / пер. з англійської А. Коструби, Г. Кузьо, О. Омельчук, Є Червоного. Київ: Видавець Чередниченко А. М. , 2017. 192 с.
13. Овчарова О. В., Якушева-Омелянчик Р. А., Сургай Л. С. Словник-довідник музейного працівника. Київ : Вид-во «Кий», 2013. 461 с.
14. Прищепя О. П. Основи музеєзнавства. Рівне, 2006. 104 с.
15. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство : Навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 428 с.
16. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
17. Сапожник Д. І. Музеєзнавство та музейно-виставкова справа : навч. посіб.; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 239 с.
18. Словник-довідник термінології музейництва / Р. Микульчик, П. Слободян, Є. Діденко, Т. Рак. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. 128 с.
19. Тандон А. Спадщина у небезпеці. Екстренна евакуація культурних цінностей / Пер. з англ. І. Пошивайла. Київ : Національний музей Революції Гідності. 2022. 56 с.
20. Шевченко В. В., Ломачинська І. М. Музеєзнавство : Навч. посібник для дистанційного навчання. Київ : Університет «Україна», 2007. 288 с.
21. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.
22. Hudson K. A Social History of Museums: What the visitors thought. London, 1975. 217 p.

23. Key Concepts of Museology / Пер. с фр. А. Урядниковой ; ed. by A. Desvallées, F. Mairesse. P. : Armand Colin, 2010. 90 p.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Волинський краєзнавчий музей. URL : http://volyn-museum.com.ua/index/volinskij_kraeznavchij_muzej/0-5
2. Музейний портал. URL: <https://museum-portal.com/ua/index>
3. Музейний простір Волині. URL : <http://volyn-museum.com.ua/>
4. Музейний простір України. URL : <http://prostir.museum/>
5. European Museum Forum. URL: <https://www.europeanforum.museum/>
6. International Coalition of Sites of Conscience. URL: <http://www.sitesofconscience.org>
7. International Committee For Museology. URL: <https://www.icofom.mini.icom.museum/>
8. ICOFOM Study Series. URL: <http://network.icom.museum/icofom/publications/our-publications/>
9. International Council of Museums. URL: <http://icom.museum/>
10. ICOM News Magazine. URL: <http://icom.museum/media/icom-news-magazine/>
11. International movement for a new Museology. URL: <http://www.minom-icom.net/>
12. Museological News. URL: <http://network.icom.museum/icofom/icofom-news/museological-news/>